



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 400/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r. o., Masarykova 13, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 13Co/71/2023-1538 z 23. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia v druhom výroku o náhrade trov konania. Navrhuje napadnutý druhý výrok rozsudku zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, zároveň žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že proti sťažovateľke ako žalovanej podal žalobca na Okresnom súde Prešov žalobu o zaplatenie 100 000 eur s prísl. z titulu pôžičky. Okresný súd v poradí posledným rozsudkom v predmetnej veci č. k. 29C/160/2013-414 z 26. apríla 2021 uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi 100 000 eur s 9 % úrokom z omeškania ročne od 11. decembra 2010 do zaplatenia, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a priznal žalobcovi a intervientovi voči sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v rozsahu 92 %.

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol a napadnutým výrokom rozhodol, že žalobca a intervenient nemajú nárok na náhradu trov

prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania, a sťažovateľke nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania nepriznal. Pre nepriznanie náhrady trov konania v konaní úspešnej sťažovateľke aplikoval § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Podľa názoru krajského súdu sťažovateľka spôsobila skutočnosť, že voči nej žalobca inicioval súdne konanie tým, že podpísala pokladničný doklad (písomný dôkaz o poskytnutí pôžičky, pozn.). Preto považoval za dôvodné nepriznať jej náhradu trov napriek úspechu vo veci samej.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka považuje napadnutý výrok II rozsudku krajského súdu za nezákonný a vecne a právne nesprávny a uvádza, že proti nemu nie je prípustný riadny ani mimoriadny opravný prostriedok. So všeobecným odkazom na súdnu prax a odbornú literatúru uzatvára, že rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania nie je vecou samou a nie je ani rozhodnutím, ktorým by sa spor končil bez prejednávania veci.

5. Sťažovateľka namietala, že krajský súd iba stroho odkázal na podpis pokladničného dokladu, teda jej bez riadneho odôvodnenia (bez uvedenia dostatočne preskúmateľných a zrozumiteľných dôvodov) a bez uvedenia relevantných právnych dôvodov nepriznal nárok na náhradu trov konania pri plnom úspechu v spore. Krajský súd pritom neprihliadal na obsah spisu a vykonané dôkazy ani na skutočnosť, že žalobca je obchodnou spoločnosťou s predmetom podnikateľskej činnosti – vymáhanie pohľadávok. Už pri kúpe pohľadávky, ako aj v priebehu súdneho konania žalobca disponoval odborným a profesionálnym zázemím a musel si byť vedomý prípadného nepriaznivého následku spočívajúceho v úhrade trov konania. Krajský súd napríklad nevysvetlil, prečo nerozhodol o čiastočnom nepriznaní náhrady. Nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku zakladá jeho ústavnú neudržateľnosť. Postupom krajského súdu došlo podľa sťažovateľky k odňatiu jej možnosti konať pred súdom. V závere upozorňuje, že krajský súd v obdobných sporoch rozhoduje a odôvodňuje svoje rozhodnutia o nároku na náhradu trov odlišne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu. Sťažovateľka napáda iba výrok o náhrade trov, ktorým jej krajský súd nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho ani dovolacieho konania nepriznal z dôvodu jeho nedostatočného odôvodnenia.

7. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať a vecne sa zaoberať sťažnosťami namietajúcimi porušenie práv iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

8. Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým osobám zaručuje, sú primárne zodpovedné všeobecné súdy. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010), a ako nástroj ochrany základných práv a slobôd nastupuje až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov na ochranu práv uplatniteľných v zhode so zákonom v systéme orgánov verejnej moci (III. ÚS 117/2000).

9. Každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04, II. ÚS 363/2011).

10. Ústavný súd v prvom rade skúmal, či sťažovateľka vyčerpala všetky dostupné prostriedky nápravy, ktoré jej právny poriadok umožňuje využiť. V tejto súvislosti odkazuje na uznesenie sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), ako aj na ďalšiu svoju judikatúru, v ktorej opakovane vyslovil, že výrok rozsudku o nároku na náhradu trov konania má povahu uznesenia, ktoré možno z dôvodov zmätočnosti napadnúť dovolaním (III. ÚS 529/2021, I. ÚS 255/2021, I. ÚS 196/2021, I. ÚS 387/2019), tento záver možno vyvodit' aj z rozhodovacej činnosti samotného Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý po kasačnom zásahu ústavného súdu pristúpil k dovolaciemu prieskumu výroku o nároku na náhradu trov konania (napr. 2 Cdo 89/2020). Na podporu vlastných judikatúrnych záverov upriamuje pozornosť aj na uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2021 z 29. septembra 2021, ktorým došlo k zjednoteniu právnych názorov pri posudzovaní povahy uznesenia o nároku na náhradu trov konania z hľadiska prípustnosti dovolania pre existenciu vád zmätočnosti podľa § 420 CSP: „... veľký senát najvyššieho súdu dospel k právnemu záveru, že rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania.“ (porov. IV. ÚS 597/2023).

11. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje nedostatočným odôvodnením napadnutého výroku rozsudku krajským súdom, pričom výslovne uvádza, že jeho postupom došlo k odňatiu jej možnosti konať pred súdom.

12. V tejto súvislosti nemožno postupovať inak, než poukázať na § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Ústavný súd už vyslovil, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (vrátane nedostatočného odôvodnenia súdneho rozhodnutia) v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (II. ÚS 155/2024,

II. ÚS 281/2017). Včlenením do textu zákona (Civilného sporového poriadku) formulácie o práve na spravodlivý proces sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale, naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020). Príliš striktné a prehnane reštriktívne chápanie druhej vety zjednocujúceho stanoviska R 2/2016 by znamenalo, že dovolací súd by nepodrobil meritórnemu dovolaciemu prieskumu ani rozhodnutia, ktorých vady podľa názoru ústavného súdu dosahujú ústavnú relevanciu (porov. I. ÚS 316/2023).

14. Podľa názoru ústavného súdu bolo dovolanie v tomto prípade účinným právnym prostriedkom, ktorý zákon poskytoval sťažovateľke na ochranu jej práv a právom chránených záujmov. Jeho využitie je v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, a teda i podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (pozri napr. II. ÚS 155/2024).

15. Podľa zistení ústavného súdu sťažovateľka tento právny prostriedok, ktorý jej zákon poskytuje na ochranu práva, ktorého porušenie namietala v konaní pred ústavným súdom, nevyužila. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľka v tomto prípade mala.

16. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu